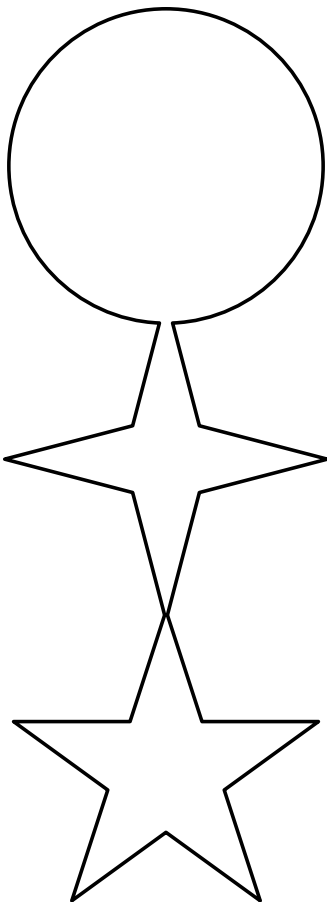

Delegátův průvodce HRC

Tereza Novotná
tereza.novotna@amo.cz

ÚVODNÍ SLOVO

Drahé delegátky, drazí delegáti,

gratuluji vám k úspěšnému absolvování přijímacího řízení. Vítejte na Summitu a vítejte v Radě pro lidská práva!

V průběhu následujícího ročníku se stanete součástí skupiny 50 mladých studentů, s nimiž, jak později zjistíte, budete mít možná společného daleko více než jen zájem o mezinárodní ochranu lidských práv. Může to být uvědomění, že vám svět a lidé okolo vás nejsou lhostejní. Může to být zjištění, že budoucnost máte ve svých rukou právě vy. A, jak doufáme, může to být i uvědomění, že na to nejste nikdy sami.

Prvním krokem nadcházejícího ročníku je pro vás tento dokument, *Delegátův průvodce Radou pro lidská práva*. Poskytne vám základní informace týkající se OSN, HRC i naší činnosti v rámci Summitu. O některých tématech budeme mluvit hlouběji v průběhu workshopové části ročníku, v případě jakýchkoli otázek nás ale již nyní můžete kontaktovat na hrc@amo.cz.

Za celý tým HRC doufám, že si z tohoto ročníku odnesete daleko víc než jen nové vědomosti.

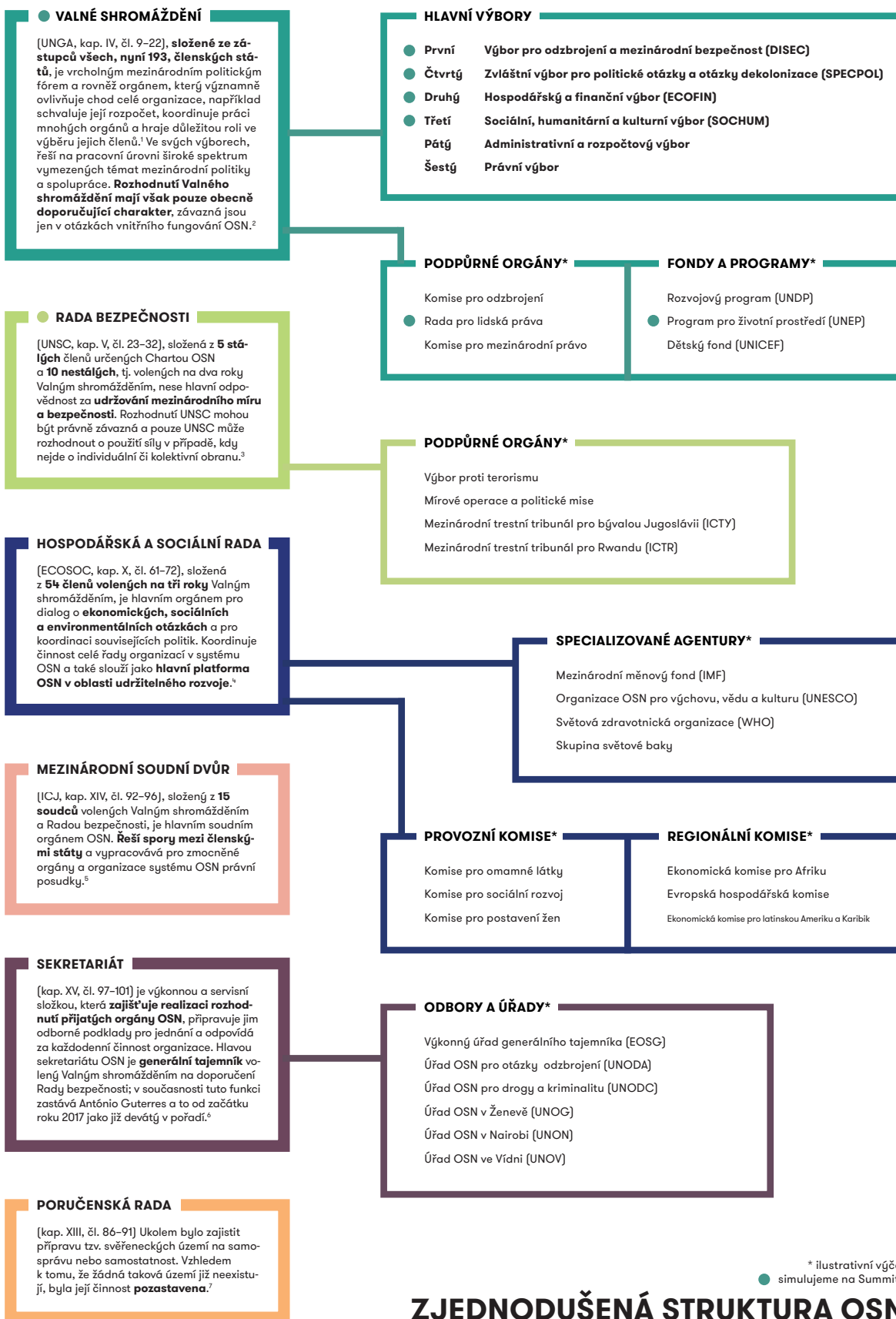
Jakub Drahorád
předseda

1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O OSN

Organizace spojených národů (OSN) vznikla v roce 1945 v San Franciscu a navázala na činnost předválečné Společnosti národů. Jedná se o nejvýznamnější mezinárodní organizaci, jejímž cílem je udržovat mír a bezpečnost, rozvíjet přátelské vztahy mezi národy, podporovat lidská práva a usilovat o mezinárodní spolupráci při řešení globálních otázek a problémů, kterým čelí mezinárodní společenství.¹ Od začátku nového tisíciletí je činnost organizace namířena na podporu světového

rozvoje a naplňování nejprve *Rozvojových cílů tisíciletí* a následně od roku 2015 *Agendy 2030* a *Cílů udržitelného rozvoje*.²

Základním dokumentem Organizace spojených národů je *Charta OSN*,³ která upravuje cíle a zásady (kap. I, čl. 1–2), členství (kap. II, čl. 3–6), strukturu a fungování organizace. Svou činnost OSN vykonává zejména skrze šest hlavních orgánů ustanovených v *Chartě OSN* (kap. III, čl. 7),⁴ z nichž každý má svou důležitou roli při naplňování jejích cílů:

ZJEDNODUŠENÁ STRUKTURA OSN

1 UNGA: Functions and powers of the General Assembly. United Nations [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/ga/about/background.shtml>

2 Are UN resolutions binding? United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://ask.un.org/faq/15010>

3 United Nations Security Council. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sc/>

4 ECOSOC: About Us. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <https://www.un.org/ecosoc/en/about-us>

5 The Court. International Court of Justice [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.icj-cij.org/en/court>

6 About UN: Secretariat. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/secretariat/index.html>

7 The United Nations and Decolonization: Trusteeship Council. United Nations [online]. [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/decolonization/trusteeship.shtml>

2 ZÁKLADNÍ INFORMACE O HRC

2.1 Vznik Rady pro lidská práva

Když v roce 1945 vznikala Organizace spojených národů, už tehdy byl zdůrazněn význam lidských práv. Ta se objevila mezi základními cíli OSN v *Chartě* (kap. I, čl. 1)⁵ a už v následujícím roce vznikl nový orgán OSN, který se jimi měl zabývat – **Komise OSN pro lidská práva**. Tento orgán byl dle *Charty OSN* (kap. X, čl. 68) podřízen Hospodářské a sociální radě.⁶

Působení Komise se dá rozdělit do dvou základních období. V prvním období od svého vzniku do roku 1967 zachovávala Komise zdrženlivější postoj vůči jednotlivým státům,⁷ nezasahovala do jejich suverenity a neprošetřovala porušování lidských práv. I tak byl její vliv značný, protože se podílela velkou měrou na přípravě dnes už základních mezinárodních lidskoprávních dokumentů – *Všeobecné deklaraci lidských práv* a obou *Mezinárodních paktů*.

Od roku 1967 dostala Komise specifitější mandát od Hospodářské a sociální rady a začala se více angažovat v ochraně lidských práv.⁸ Během tohoto druhého období až do svého zániku v roce 2006 vznikla řada mechanismů na kontrolu dodržování lidských práv jednotlivými státy. Komise se však postupem času stávala nefunkčním zpolitizovaným orgánem, který nedokázal porušování lidských práv dostatečně řešit.⁹ Komise pro lidská práva byla proto v roce 2006 zrušena a ve stejném roce nahrazena **Radou pro lidská práva**, která má adresovat problémy, s nimiž se potýkala Komise, a lépe pracovat na poli ochrany lidských práv.¹⁰

2.2 Činnost Rady pro lidská práva

Rada pro lidská práva (HRC) byla zřízena rezolucí Valného shromáždění v roce 2006.¹¹ Oproti Komisi se změnilo její institucionální zařazení, nově teď dle *Charty OSN* (kap. IV, čl. 22) spadá přímo pod Valné shromáždění jako jeho pomocný orgán¹² s většími pravomocemi. HRC sídlí v Ženevě, kde se třikrát ročně konají její pravidelná zasedání.¹³ Během těchto několikátýdenních zasedání HRC přijímá své rezoluce a deklarace adresující lidskoprávní problémy. Nadto může ještě svolat mimořádné zasedání na žádost jedné třetiny svých členů.¹⁴

Rada pro lidská práva má 47 členů z celkem pěti regionálních skupin¹⁵ a každá skupina má vyhrazený počet míst k zaplnění (tj. v HRC může být jen určitý počet států z daného regionu). Státy jsou voleny Valným shromážděním, které by mělo vzít v potaz jejich zásluhy v oblasti lidských práv i jejich dobrovolné závazky do budoucna.¹⁶ Členské složení HRC však bývá terčem kritiky, protože se často členy stanou i státy, které nemají dobrou reputaci v oblasti lidských práv.¹⁷ HRC se tak do určité míry stále potýká s některými problémy, které dříve řešila i Komise pro lidská práva.

Rada pro lidská práva přejala procedury Komise, které upravila a rozšířila. Zabývá se všemi lidskými právy, která jsou garantována mezinárodními úmluvami, ať už je to např. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* či *Úmluva o právech dítěte*. Vydává tedy rezoluce, kterými se snaží zlepšit standard ochrany lidských práv, zabývá se podrobněji jednotlivými aspekty lidských práv a vydává doporučení pro jejich lepší ochranu, dodržování či propagaci.¹⁸

Dále řeší regionální problémy a jejich lidskoprávní dopady a přijímá dokumenty týkající se určitého státu, kterému dává podněty pro zlepšení aktuální situace na poli lidskoprávní agendy.¹⁹ Často řeší situaci v Izraeli a na Blízkém východě, v afrických státech či v konfliktních oblastech.

Rada pro lidská práva zároveň pravidelně kontroluje stav dodržování lidských práv ve všech členských státech OSN během tzv. Univerzálního periodického přezkumu,²⁰ což je jedna z nejviditelnějších a nejocetovanějších činností HRC. Tato nová pravomoc HRC spočívá v tom, že každý členský stát OSN v pravidelném cca pětiletém cyklu projde kontrolou stavu dodržování lidských práv, v níž se zapojují jak orgány OSN, tak ostatní státy či neziskové organizace zabývající se lidskými právy.

HRC také zřizuje zvláštní zpravodaje pro monitoring dodržování určitého práva či práv celkově v daném státu,²¹ aby mohla poté dávat přesnější a odbornější podněty týkající se konkrétní situace či práva. V neposlední řadě se zabývá stížnostmi na porušování lidských práv, zejména pokud je porušování systematické a ve větším rozsahu.²²

3 HRC NA SUMMITU

Řady 47 členů Rady pro lidská práva budou letos na Summitu doplněna ještě o tři vysokoškolské pozorovatele, kteří budou reprezentovat Amnesty International, Poradní výbor HRC a Human Rights Watch.

V rámci HRC se budou probírat 2 témata týkající se konkrétních lidskoprávních otázek. Ta budou doplněna také kontrolou jednoho konkrétního státu. Tyto tzv. body agendy představují aktuální lidskoprávní problémy, k nimž vaše státy zaujímají určitá stanoviska. Stanoviska budete vypracovávat jak v písemné formě, tak v podobě ústních projevů v průběhu jednání. Úkolem úspěšného delegáta je co nejpřesvědčivěji zastávat stanovisko svého státu.

Během pěti přípravných setkání se však budou probírat i ostatní aspekty lidských práv, abyste si odnesli celkové pochopení jejich konceptu, tj. jak vznikla, jak fungují, jaká jsou jejich úskalí a proč jsou vlastně tak důležitá. Připraveny jsou však i aktivity zaměřené na váš rozvoj. Cílem totiž je nejen vás naučit něco o lidských právech, ale pomoci vám překonat určitý strach – budeme tedy trénovat rétoriku, schopnost debatovat a vyjednávat či pracovat v týmu. To všechno v přátelské atmosféře, která je v posledních letech s Radou pro lidská práva pevně spjata.

3.1 Orgánové specifikum – UPR

Delegáti si v Radě pro lidská práva budou moci na vlastní kůži vyzkoušet jednu z jejich nejzásadnějších pravomocí – **Univerzální periodický přezkum (UPR)**. Díky němu HRC od roku 2006 pravidelně kontroluje všechny členské státy OSN a vystavuje jim jejich „lidskoprávní účet“.

Během roku se tímto tématem budete pravidelně za-

bývat. Daný stát, který během konference projde kontrolou, bude představen v průběhu ročníku. Seznámíte se s nejdůležitějšími informacemi o tomto státu a projdete si jeho potenciální nedostatky na poli lidských práv. Celkově se tedy během přípravných setkání budete chystat na to, abyste během konference věděli, co chcete danému státu vytknout. Reálně si vyzkoušíte, nakolik státy kritizují ostatní z důvodů věcných a nakolik z důvodů politických.

Samotná kontrola daného státu proběhne na závěrečné konferenci. Zde již budete znát všechny podstatné informace o daném státu a budete mít připravená svá stanoviska. Delegace daného státu nejdříve přednese svůj projev, ve kterém se bude snažit prezentovat lidskoprávní situaci v zemi ze svého pohledu. Poté proběhne diskuze – členové HRC budou moci delegaci pokládat různé otázky, aby si vyjasnili svůj postoj ke skutečné situaci v daném státu. Tradičně tato část bývá nejoblíbenější, protože vaše zvědavé otázky mnohdy dají delegaci pořádně zabrat.

Ve finální fázi budou členské státy HRC dávat svá doporučení, co by měl přezkoumávaný stát učinit. Je však nutné, aby to nebyly jen „výstřely do tmy“, ale konstruktivní doporučení, která pak schválí celý HRC svým hlasováním. Seznam všech doporučení bude doručen delegaci daného státu, která pak během konference poskytne členským státům svůj postoj a vyjádření k jednotlivým doporučením.

Celý proces slouží k tomu, aby každý stát pravidelně procházel kontrolou a jeho činnost proti lidským právům nezůstala bez odezvy. Na půdě HRC se tak děje právě skrze mechanismus UPR. Jak moc je tento mechanismus efektivní, to už brzy delegáti Rady pro lidská práva zjistí sami.

CO BYCHOM VÁM MOHLI NA ZÁVĚR JEŠTĚ PORADIT?

Hlavně buďte sví, buďte zvědaví a nebojte se ptát. Ze Summitu si odnesete jen tolik, kolik do něj sami vložíte.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1 About UN: Overview. United Nations [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>
- 2 What We Do: Promote Sustainable Development. United Nations [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/what-we-do/promote-sustainable-development/index.html>
- 3 Charter of the United Nations. United Nations [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/charter-united-nations/index.html>
- 4 About UN: Main Organs. United Nations [online]. [cit. 2017-07-20]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html>
- 5 Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodní soudního dvora. Informační centrum OSN v Praze [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- 6 Tamtéž.
- 7 Brief historic overview of the Commission on Human Rights. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CHR/BriefHistoric.doc>
- 8 Tamtéž.
- 9 FREEDMAN, Rosa. The United Nations Human Rights Council: A Critique and Early Assessment. ResearchGate [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/file.PostFileLoader.html?id=5450a769d5a3f2c0718b4572&assetKey=AS%3A271749889888257%401441801631368>
- 10 Tamtéž.
- 11 A/RES/60/251 - Resolution adopted by the General Assembly on 15 March 2006. UN Documents [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/No5/502/66/PDF/No550266.pdf?OpenElement>
- 12 Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodní soudního dvora. Informační centrum OSN v Praze [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- 13 United Nations Human Rights Council – Sessions. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Sessions.aspx>
- 14 Např. v případě nutnosti řešit nějaký urgentní případ porušování lidských práv. Tamtéž.
- 15 Těmito skupinami jsou Afrika, Asie-Pacifik, Latinská Amerika a Karibik, Západní Evropa a ostatní, Východní Evropa. United Nations Human Rights Council – Membership. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Membership.aspx>
- 16 Tamtéž.
- 17 HALEY, Nikki. The U.N. Human Rights Council whitewashes brutality. The Washington Post [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2017/08/12/the-un-human-rights-council-whitewashes-brutality/>

2017-08-12]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/opinions/the-un-human-rights-council-whitewashes-brutality/2017/06/02/c3757c2a-46e6-11e7-a196-a1bb629f64cb_story.html?utm_term=.49cba6e46df7

VRIENS, Lauren. Troubles Plague UN Human Rights Council. *Council on Foreign Relations* [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/troubles-plague-un-human-rights-council>

18 Řeší všechna lidská práva, která jsou garantována mezinárodními úmluvami, ať už je to např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech či Úmluva o právech dítěte. Zabývá se také mj. systémovým zakotvením lidských práv, jejich vztazích s demokracií a politikou obecně, či způsobem propagace lidských práv. Přehled dokumentů vydaných HRC najdete zde: United Nations Human Rights Council – Documents and resolutions. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Documents.aspx>

19 Často řeší situaci v Izraeli a na Blízkém východě, v afrických státech či v konfliktních oblastech. Přehled dokumentů vydaných v této oblasti najdete zde: Tamtéž.

20 Nová pravomoc HRC spočívající v tom, že každý členský stát OSN v pravidelném cca 5letém cyklu projde kontrolou stavu dodržování lidských práv, kde se zapojují jak orgány OSN, tak ostatní státy či neziskové organizace zabývající se lidskými právy. Universal Periodic Review. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRMain.aspx>

21 Special Procedures of the Human Rights Council. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Welcompage.aspx>

22 Human Rights Council Complaint Procedure. OHCHR [online]. [cit. 2017-08-12]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ComplaintProcedure/Pages/HRCComplaintProcedureIndex.aspx>

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání tří klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO a EU.

- studentsummit.cz
- summit@amo.cz
- facebook.com/studentsummit
- instagram.com/praguestudentsummit
- twitter.com/studentsummit
- youtube.com/studentsummit

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu avzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Tereza Novotná

Autorka je spolupracovnicí Asociace pro mezinárodní otázky a členkou přípravného týmu Pražského studentského summitu.

<p>POŘADATEL</p> <p>AMO.CZ</p>	<p>GENERÁLNÍ PARTNER</p> <p>The Kellner Family Foundation</p>
<p>TOP PARTNEŘI</p> <p>Zastoupení v České republice</p> 	
<p>PARTNEŘI</p> <p>Ambassade du Canada</p> <p>Informační centrum OSN v Praze</p> 	
<p>MEDIÁLNÍ PARTNEŘI</p> <p>HOSPODÁŘSKÉ NOVINY RESPEKT</p>	

Autor: Tereza Novotná, Jakub Drahorád

Imprimatur: František Novotný

Jazyková úprava: Barbora Novotná

Sazba: Andrea Tunysová

Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
pro potřeby XXV. ročníku Pražského studentského
summitu.**

© AMO 2019

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz

IČ : 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz